

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA
úsek inšpekčnej činnosti
 Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

Správa
o stave odstránenia nedostatkov zistených pri inšpekciách
v základnej škole v školskom roku 2018/2019 v SR

Následné inšpekcie sa vykonali v **159** základných školách (ZŠ), z nich bolo **144** štátnych, **8** cirkevných a **7** škôl bolo súkromných. Vyučovací jazyk slovenský malo **140** subjektov, maďarský **17**, slovenský a maďarský mala **1** škola, slovenský a anglický **1** ZŠ. Cieľom následných inšpekcií (NI) bola kontrola splnenia opatrení uplatnených k nedostatkom identifikovaným pri predchádzajúcich inšpekciách (v 75 školách po komplexnej inšpekcii, v 55 po tematickej inšpekcii, v 29 subjektoch po NI). Podľa závažnosti zistení uplatnila Štátna školská inšpekcia (ŠŠI) **776** odporúčaní, uložila **136** opatrení a riaditelia kontrolovaných subjektov prijali k zisteným nedostatkom **452** opatrení (*tabuľka č. 1*). Uplatnené opatrenia viedli najmä ku skvalitneniu edukačného procesu, ku skvalitneniu pedagogického riadenia škôl, školských vzdelávacích programov (ŠkVP) a podmienok výchovy a vzdelávania.

Tabuľka č. 1: Uplatnené opatrenia

Spolu	1 364					
z toho	odporúčania		opatrenia prijaté zo strany kontrolovaného subjektu		opatrenia uložené ŠŠI	
Počet	776		452		136	
z toho	akceptované		splnené		splnené	
	545	71,15 %	410	94,69 %	117	92,13 %
	neaktuálne		neaktuálne		neaktuálne	
	0	0 %	4	0,88 %	1	0,74 %
	nedá sa hodnotiť		nedá sa hodnotiť		nedá sa hodnotiť	
	10	1,29 %	15	3,32 %	8	5,88 %

Z celkového počtu odporúčaní sa nedalo hodnotiť **10**. Z počtu uložených a prijatých opatrení bolo **5** neaktuálnych¹ a plnenie ďalších **23** opatrení sa nedalo hodnotiť².

Uplatnené **odporúčania** na odstránenie zistených nedostatkov sa týkali:

➤ **výchovno-vzdelávacieho procesu**

- neuplatňovanie diferencovaných úloh a činností s ohľadom na rozdielne vzdelávacie schopnosti a učebné štýly žiakov
- neuplatňovanie vhodných čitateľských stratégií na rozvíjanie širšieho porozumenia žiakov na úrovni analýzy, porovnávania a hodnotenia textu s využitím skúseností a poznatkov žiakov počas aktívnej diskusie o prečítanom texte počas vyučovacieho procesu
- nepodnecovanie žiakov k čítaniu a nepodporovanie ich záujmu o čítanie v účinnej spolupráci s rodičmi v domácom prostredí
- nepodporovanie rozvíjania poznávacích, občianskych, sociálnych kompetencií, kompetencií žiakov k celoživotnému učeniu sa a ich nestimulovanie k rozvoju digitálnych kompetencií
- neuplatňovanie úloh rozvíjajúcich vyššie myšlienkové procesy

¹ Neaktuálnosť – posudzuje sa v súvislosti so zmenou všeobecne záväzných a právnych predpisov.

² Nedá sa hodnotiť – posudzuje sa v súvislosti s aktuálnymi zmenami vzniknutými v kontrolovanom subjekte.

- neuplatňovanie personalizácie a nezadávanie úloh vyžadujúcich aplikáciu poznatkov v neštandardných situáciách
 - neuplatňovanie kooperatívneho vyučovania
 - nerozvíjanie hodnotiacich a sebahodnotiacich zručností intaktných a integrovaných žiakov (nevytváranie príležitostí na prezentovanie hodnotových postojov)
 - neaktualizovanie a nevyhodnocovanie individuálnych vzdelávacích programov (IVP) začlenených žiakov
- **školského vzdelávacieho programu**
- neúplné/formálne zapracovanie tém a čiastkových kompetencií Národného štandardu finančnej gramotnosti (NŠFG) do učebných osnov príslušných vyučovacích predmetov
- **riadenia školy**
- nevykonávanie premysleného a transparentného vnútorného systému kontroly, nevyužívanie zistení vnútornej školskej kontroly na skvalitnenie edukačného procesu, nedôsledné realizovanie hospitačnej činnosti, neprijímanie účinných opatrení a absencia následnej kontroly odstránenia zistených nedostatkov
 - nezapojenie metodických orgánov školy do vnútorného systému kontroly školy a interného vzdelávania pedagogických zamestnancov
 - nesystematické a nedôsledné analyzovanie príčin vzdelávacích neúspechov žiakov a neprijímanie účinných opatrení
 - nerozpracovanie kritérií hodnotenia pre intaktných žiakov i žiakov so ŠVVP
 - neprijímanie efektívnych opatrení na zamedzenie absencie žiakov na vyučovaní
 - neiniciovanie rediagnostického vyšetrenia žiakov v prípade, že odporúčania zariadenia výchovného poradenstva a prevencie vo výchovno-vzdelávacom procese neboli v prospech žiaka
- **zabezpečenia podmienok výchovy a vzdelávania**
- nevykonávanie pravidelného monitoringu zameraného na prevenciu a odhaľovanie negatívnych javov v správaní žiakov, nevyhodnocovanie jeho výsledkov a neprijímanie následných opatrení
 - nevytvorenie podmienok na zriadenie žiackej školskej rady (ŽŠR), nepodporovanie jej participácie pri tvorbe školského poriadku a neprizývanie jej členov k riešeniu výchovných a vzdelávacích problémov spolužiakov
 - neustanovenie koordinátora čitateľskej a finančnej gramotnosti (FG)
 - neupravenie vstupných priestorov s ohľadom na žiakov so zdravotným znevýhodnením (ZZ)

Uplatnené **opatrenia** prijaté kontrolovanými subjektmi a uložené ŠŠI na odstránenie zistených nedostatkov sa najčastejšie týkali:

- **školského vzdelávacieho programu**
- nevypracovanie ŠkVP a inovovaného ŠkVP v súlade s ustanoveniami školského zákona a požiadavkami štátneho vzdelávacieho programu (ŠVP); neprerokovanie ŠkVP v pedagogickej rade a v rade školy
 - neuplatňovanie aktuálnych vzdelávacích štandardov ako učebných osnov (UO) v reformných ročníkoch v predmetoch slovenský jazyk a literatúra, dejepis a občianska náuka
 - neakceptovanie príslušného rámcového UP pri vypracovaní UP školy, nevyhotovenie/neaktualizovanie vlastných poznámok v súlade s deklarovými cieľmi škôl
 - nezaradenie niektorých povinných predmetov do UP pre žiakov kurzu na získanie nižšieho stredného vzdelania

- nezapracovanie realizácie kontrolných slohových prác v predmete slovenský jazyk a slovenská literatúra, nedodržiavanie kritérií hodnotenia slohových prác v predmete slovenský jazyk a literatúra
 - nezabezpečenie plnenia UP a UO spájaním žiakov z rôznych ročníkov do jednej triedy na vyučovacích predmetoch informatika, svet práce a technika na druhom stupni ZŠ; nedodržiavanie UO v predmete telesná a športová výchova (TŠV)
 - nezapracovanie prierezových tém do obsahu vzdelávania
 - nezosúladenie vzdelávania žiakov s MP s príslušným vzdelávacím programom a s príslušným vzdelávacím variantom
- **riadenia školy**
- nedôsledné realizovanie výkonu štátnej správy v prvom stupni
 - nerealizovanie komisionálnych skúšok v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi (neumožnenie vykonania opravnej skúšky žiakom prvého stupňa; nedodržanie metodického pokynu na hodnotenie a klasifikáciu žiakov vrátane žiakov so ZZ; nevykonávanie komisionálnych skúšok v náhradnom termíne)
 - nezabezpečenie dôsledného dodržiavania pokynov Národného ústavu certifikovaných meraní vzdelávania (NÚCEM) – Pokynov pre školských koordinátorov a Pokynov pre administrátorov v papierovej forme testovania žiakov 5. ročníka ZŠ (T5) a žiakov 9. ročníka ZŠ (T9)
 - nevytváranie adekvátnych podmienok pre výchovu a vzdelávanie žiakov so ŠVVP (nevypracovaním individuálnych výchovno-vzdelávacích programov pre žiakov vzdelávaných formou školskej integrácie, nezabezpečením rediagnostického vyšetrenia, nesystematizovaním miesta školského špeciálneho pedagóga/asistenta učiteľa)
 - nedôsledné vedenie a aktualizovanie pedagogickej dokumentácie, vrátane dokumentácie žiakov so ŠVVP a interných dokumentov a predpisov školy
 - nezabránenie priestorovej segregácie pri výchove a vzdelávaní žiakov zo SZP a žiakov z MRK
 - nezasielanie oznámení príslušnému orgánu štátnej správy a obci o žiakoch, ktorí neospravedlnene vymeškali viac ako 15 vyučovacích hodín v mesiaci
- **zabezpečenia podmienok výchovy a vzdelávania**
- nerešpektovanie rozdielných individuálnych vzdelávacích potrieb žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ŠVVP)
 - nedodržanie stanovených noriem a princípov organizácie vyučovania na obidvoch stupňoch vzdelávania
 - nerozpracovanie práv a povinností zákonných zástupcov žiakov v školskom poriadku a neakceptovanie školského zákona pri ospravedlnení neprítomnosti žiaka v škole zákonným zástupcom
 - nezapracovanie podrobností o podmienkach na zaistenie bezpečnosti a ochrany pred sociálno-patologickými javmi, diskrimináciou alebo násilím do školského poriadku a jeho neprerokovanie s orgánmi školskej samosprávy
 - nezabezpečenie výchovno-vzdelávacej činnosti pedagogickými zamestnancami, spĺňajúcimi kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky a obsadzovanie funkcie zástupu riaditeľa školy pedagogickým zamestnancom nespĺňajúcim kvalifikačné predpoklady
 - neabsolvovanie funkčného inovačného vzdelávania vedúcimi pedagogickými zamestnancami školy

Zriadovatelia 14 subjektov boli ŠŠI **upozornení** na porušovanie všeobecne záväzných právnych a rezortných predpisov, ktorých riešenie patrilo do ich pôsobnosti. Upozornenia sa týkali nedostatkov v oblasti spĺňania požiadaviek na výkon činnosti vedúceho

pedagogického zamestnanca alebo opakovaného poverenia funkciou riaditeľa školy po uplynutí šiestich mesiacov bez vyhlásenia výberového konania. Ďalšie nedostatky sa týkali uvádzania neaktuálnych/nesprávnych údajov v zriaďovacej listine. Viacerí zriaďovatelia zaslali školskej inšpekcii spätnú väzbu o akceptácii upozornení a riešení zistených nedostatkov.

ŠŠI vykonaním následných inšpekcií v školskom roku 2018/2019 v 3 kontrolovaných subjektoch zistila neodstránenie prejavov segregácie vo vzdelávaní žiakov z MRK. Na uvedené skutočnosti boli upozornené inštitúcie Slovenské národné stredisko pre ľudské práva a Poradňa pre občianske a ľudské práva.

Záver

Akceptovanie **odporúčaní** (71,15 %) riaditeľmi kontrolovaných subjektov sa pozitívne prejavilo vo vytvorení podmienok smerujúcich k zlepšeniu výchovno-vzdelávacej činnosti škôl. Zefektívnenie plánovania oblastí a úloh kontrolnej a hospitačnej činnosti vedúcimi pedagogickými zamestnancami, prijímaním opatrení na odstránenie zistených nedostatkov a následnou kontrolou ich splnenia sa vytvorili predpoklady systematického skvalitňovania výchovno-vzdelávacej činnosti a riadenia škôl. Uplatňovanie primárnej funkcie poradných orgánov, skvalitnenie ich hodnotiacej a odbornometodickej funkcie a zvýšená snaha pedagógov využívať inovatívne metódy vo vyučovacom procese sa pozitívne prejavili aj v edukácii menej úspešných žiakov a žiakov so ŠVVP. Rozpracovaním uceleného systému hodnotenia a klasifikácie žiakov vrátane jednoznačných kritérií vytvorili školy predpoklady na objektívne hodnotenie ich výkonov. Podporovanie rozvíjania sebahodnotiacich zručností žiakov malo pozitívny vplyv na proces pochopenia aktuálneho stavu úrovne poznatkov a zručností a hľadania možností zlepšenia sa. Zaradenie úloh zameraných na rozvoj vyšších myšlienkových procesov podporovalo rozvíjanie kritického myslenia žiakov. Vytvorením podmienok pre zriadenie ŽŠR sa otvoril priestor pre demokratizáciu výchovno-vzdelávacieho procesu. Zmeny nastali aj v obsahovej stránke ŠkVP, aktualizovaním údajov v jednotlivých častiach podľa reálneho stavu.

Negatívny dopad neakceptovaných **odporúčaní** (28,85 %) mal priamy vplyv na kvalitu výchovno-vzdelávacieho procesu. Úroveň riadenia a skvalitňovanie edukácie negatívne ovplyvňovalo nerozvíjanie interného vzdelávania podporujúceho zvyšovanie profesijných kompetencií učiteľov. Neanalyzovaním výsledkov kontrolnej činnosti sa nevytvorili predpoklady na zmenu účinnosti vnútorného systému kontroly a hodnotenia školy ako nástroja pedagogického riadenia. Pretrvávajúce nedostatky týkajúce sa vedenia agendy a realizácie komisionálnych skúšok žiakov nepriaznivo vplývali na objektivitu hodnotenia. V edukačnom procese neboli vytvorené adekvátne podmienky na rozvíjanie kľúčových kompetencií žiakov najmä nedostatočným diferencovaním úloh a činnosti s ohľadom na rozdielne vzdelávacie schopnosti a zručnosti žiakov, nevyužívaním foriem participatívneho vyučovania, nerozvíjaním hodnotiacich a sebahodnotiacich zručností žiakov. Formálna implementácia NŠFG do ŠkVP nevytvorila podmienky na rozvíjanie FG. Naďalej pretrvávali nedostatky v zabezpečení a činnosti asistentov učiteľa, v uplatňovaní individuálneho prístupu k žiakom pochádzajúcim zo SZP. Nevytvorením podmienok pre vznik ŽŠR nemali žiaci možnosť presadzovať svoje záujmy, podnety a návrhy prostredníctvom delegovaných zástupcov. V niektorých subjektoch pretrvávala formálnosť v činnosti metodických orgánov.

Splnenie **opatrení prijatých** kontrolovanými subjektami (94,69 %) a **opatrení uložených** Štátnou školskou inšpekciou (92,13 %) pozitívne vplývalo na zvýšenie úrovne ich riadenia a skvalitnenie edukácie. Zlepšenie nastalo aj v zosúladení UP s rámcovými UP, boli doplnené/aktualizované o vlastné poznámky k organizácii vyučovania. UO boli rozpracované v rozsahu vzdelávacích štandardov. Zapracovaním NŠFG a prierezových tém do UO predmetov primárneho a nižšieho stredného vzdelania boli vytvorené podmienky pre žiakov na rozvíjanie ich schopností a zručností v tejto oblasti. Zabezpečilo sa vzdelávanie integrovaných žiakov prostredníctvom IVP v súlade s ich ŠVVP a odporúčaniami

poradenských zariadení. UP pre integrovaných žiakov s MP v bežných triedach bol akceptovaný, čím boli rešpektované požiadavky na vzdelávanie danej skupiny žiakov. Výkon štátnej správy v prvom stupni sa zosúladiť so všeobecne záväznými právnymi predpismi. Dôslednou prípravou externého testovania žiakov T5 a T9 a jeho realizáciou v súlade s príslušnými pokynmi vydanými NÚCEM boli vytvorené podmienky na zabezpečenie objektivity testovania. Prerozdelením úväzkov jednotlivých pedagogických zamestnancov sa zvýšila odbornosť vyučovania s pozitívnym dopadom na edukačný proces.

Nesplnenie **33 opatrení** (6 %), ktoré sa týkali nedostatkov v UP a v UO, nezpracovania prierezových tém do UO, nedodržania stanovených kritérií hodnotenia písomných prác, neuplatňovania IVP v edukácii, nerešpektovania zásad hodnotenia žiakov so ZZ, nezabezpečenia adekvátnych personálnych podmienok, nerealizovania alebo nevyhodnocovania monitoringu zameraného na odhaľovanie negatívnych javov v správaní žiakov a príznakov šikanovania, neodstránenia prejavov segregácie žiakov z MRK majú pretrvávajúci nepriaznivý dopad na výchovno-vzdelávací proces v školách.

Odporúčania a podnety

Riaditeľom škôl

- skvalitniť realizáciu vnútorného kontrolného systému zamerať sa na všetky oblasti výchovno-vzdelávacej činnosti školy
- zacieliť pozornosť vo vzdelávacom procese na rozvíjanie kľúčových kompetencií s dôrazom na rozvoj kritického myslenia, digitálnej gramotnosti, sociálnych kompetencií – pravidelným uplatňovaním participatívneho vyučovania, občianskych kompetencií – systematickým podporovaním rozvíjania hodnotiacich a sebahodnotiacich zručností žiakov
- zlepšiť prácu metodických orgánov v oblasti vykonávania analýz výchovno-vzdelávacieho procesu identifikovaním silných a slabých stránok a následným prijatím opatrení na zlepšenie rozvíjania kľúčových kompetencií žiakov v edukácii a využívať riadiace a vzdelávacie kompetencie metodických orgánov školy
- vytvárať podmienky pre výchovu a vzdelávanie žiakov so ŠVVP, žiakov zo SZP a z MRK s cieľom rozšíriť možnosti vzdelávania vzhľadom na ich osobitné potreby
- vypracovať systém podpory menej úspešných žiakov, dôsledne ho uplatňovať, pravidelne kontrolovať a zistenia vyhodnocovať
- vykonávať pravidelne a systematicky monitoring zameraný na prevenciu šikanovania a odhaľovania negatívnych javov v správaní žiakov, vyhodnocovať zistenia a prijímať opatrenia na odstránenie príčin vzniku negatívnych javov v správaní žiakov
- stanoviť indikátory a kritériá pre sebahodnotenie školy a systematicky realizovať sebahodnotiace procesy s cieľom skvalitnenia výchovno-vzdelávacieho procesu
- zabezpečiť dôsledné dodržiavanie pokynov k administrácii testov vypracovaných Národným ústavom certifikovaných meraní vzdelávania a plnenie povinností súvisiacich s úlohami Testovania 5 a Testovania 9
- zabezpečovať organizáciu vyučovania tak, aby nedochádzalo k segregácii žiadnej skupiny žiakov
- zabezpečiť výchovno-vzdelávací proces pedagogickými zamestnancami spĺňajúcimi kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky

Metodicko-pedagogickému centru a Štátnemu pedagogickému ústavu

- vytvoriť ponuku vzdelávacích aktivít zameraných na moderné pedagogické pôsobenie učiteľov v edukácii so zreteľom na špecifiká jednotlivých vyučovacích predmetov
- realizovať vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov škôl k problematike integrácie a inklúzie